

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

КРИВОЩАПОВА Ірина Вікторівна

УДК 338.431:633.41

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної (магістерської) роботи

**УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТА ЕФЕКТИВНІСТЮ
ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВОГО БУРЯКУ В
АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

спеціальності 073 «Менеджмент»

(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук,
Назіров Карім Зафірович ,
Харківський національний
технічний університет
сільського господарства імені
Петра Василенка,
старший викладач кафедри
організації виробництва,
бізнесу та менеджменту.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Підприємство у ході своєї діяльності має на меті досягнення комплексу цілей шляхом ефективного використання наявних ресурсів. Визначення та досягнення таких цілей шляхом використання доступних ресурсів дає можливість оцінити діяльність підприємства.

Для виробничого підприємства така оцінка полягає у визначенні його ефективності та дозволяє визначити, наскільки економічною, прибутковою та результативною є діяльність підприємства. Ефективність діяльності підприємства є основою для встановлення міри задоволення зацікавлених сторін: інвесторів, постачальників, кредиторів, контролюючих органів, а також споживачів.

Ефективне управління якістю здатне забезпечити високий рівень задоволення вимог та очікувань споживачів. Якість продукції, що виробляється, є вагомим інструментом в конкурентній боротьбі. Актуалізуються питання якості продукції в умовах глобалізації ринку, адже лише високоякісна продукція може бути конкурентоспроможною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями сутності економічної категорії «ефективність» відмічені в працях К. Адамса, Дж. Гібсона, П. Друкера, Дж. Б. Кларка, М. Мейера, А. Маршалла, В. Парето та ін.

Питання стосовно проблем якості продукції висвітлені в результатах досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених: Фатхутдінова Р.А., Окрепилова В.В.,

Розової Н.К., Дж. Джурана, та ін. Однак, на сьогодні не достатньо відпрацьована методика послідовного підвищення параметрів якості продукції, яка б змогла забезпечити оптимальні обсяги виробництва продукції для забезпечення максимального прибутку.

Мета і задачі. Метою дипломної роботи є управління якістю та ефективністю виробництва цукрового буряку в аграрному підприємстві.

Мета дослідження обумовила постановку і шляхи вирішення наступних **завдань**:

- аналіз стану господарського-економічної діяльності аграрного підприємства;

- аналіз виробництва цукрового буряку в Україні та досліджуваному підприємстві;

- визначення технологічних аспектів вирощування і управління якістю цукрового буряка в досліджуваному аграрному підприємстві;

- визначення шляхів підвищення ефективності управління якістю продукції.

Об'єктом дослідження є процес управління якістю та ефективністю виробництва цукрового буряку досліджуваного аграрного підприємства.

Інформаційна база дослідження: дані звітності досліджуваного підприємства, статистична звітність України, аналітичні дані, закони та нормативні акти, довідкова література, підручники та посібники, монографії тощо.

Теоретична та методологічна основа дослідження. Теоретичною основою були фундаментальні та сучасні положення економічної теорії та менеджменту, наукові праці та розробки визнаних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів в галузі менеджменту якості.

Визначені в роботі мета і завдання досягаються із застосуванням системи загальнонаукових та спеціальних

методів: діалектичного методу; системного та процесного підходів; статистичного аналізу; кластерного аналізу.

Елементи наукової новизни та їх практичне значення

полягає в теоретично-методичному обґрунтуванні та прикладному опрацюванні напрямків управління якістю та ефективністю виробництва сільськогосподарської продукції. А саме:

удосконалено:

- обґрунтовано рівень витрат підприємства, орієнтованих на забезпечення якості цукрового буряку, що забезпечить підприємству конкурентні переваги;

набуло подальшого розвитку:

- уточнено особливості визначення якості продукції в умовах інтеграції та глобалізації;

- визначено шляхи підвищення ефективності управління якістю сільськогосподарської продукції.

Варто зазначити, що роль системи менеджменту якості у діяльності підприємства надзвичайно велика, особливо в умовах глобалізації та посилення впливів в конкурентному середовищі.

Апробація результатів роботи. Апробація результатів даного дослідження була викладена у наукових публікаціях: 1) «Теоретичні засади управління прибутком у загальній системі менеджменту підприємства», яка була представлена на Другій Міжнародній науково-практичній конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем» (м. Харків, ХНТУСГ) та 2) «Теоретичні засади підвищення ефективності операційної діяльності», яка була представлена на Міжнародній науково-практичній конференції «Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностичні сценарії та перспективи розвитку» (м. Херсон, ХНТУ).

Обсяг дипломної роботи: дипломна робота написана на 105 сторінках, були проведені розрахунки в 15 таблицях, приведено 5 рисунків.

Список використаної літератури налічує 70 літературних джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Обґрунтування науково-теоретичних засад управління якістю та ефективністю виробництва продукції» розглянуто: теоретико-методичні засади якості продукції; система управління якістю продукції; ефективність виробництва цукрового буряку в Україні.

У другому розділі «Рівень організації вирощування цукрового буряку в сільськогосподарському підприємстві» розглянуто: організаційно-економічна характеристика господарства; технологічні аспекти вирощування і управління якістю цукрового буряку; оцінка економічної ефективності вирощування цукрового буряку.

У третьому розділі «Обґрунтування шляхів вдосконалення управління прибутком на підприємстві» розглянуто: шляхи підвищення ефективності управління якістю сільськогосподарської продукції; підвищення економічної ефективності виробництва цукрового буряку; обґрунтування управлінського рішення щодо вибору варіанта технології виробництва цукрового буряку.

ВИСНОВКИ

1. В процесі дослідження розглянуті теоретико-методичні засади якості продукції, для чого проаналізовано категорію «якість» та проведено узагальнення досвіду в

дослідженні особливостей «якості продукції» різних наукових шкіл.

2. У землеволодінні досліджуваного господарства знаходиться 1456 га сільськогосподарських угідь.

3. Перше місце у структурі товарної продукції господарства займає цукровий буряк – 39,86 % загального обсягу реалізації, друге – озимій пшениці – (26,92 %), третє – соняшнику – (9,89 %).

Досліджуване підприємство має слабкий рівень спеціалізації. Воно спеціалізоване, виробничий тип – буряківничо-зерновий.

4. Аналіз показників розміру і відтворення господарства дає підстави говорити про розширений інтенсивний тип відтворення сільськогосподарського виробництва.

Господарство непогано забезпечене основними, оборотними та трудовими ресурсами, однак показники свідчать про зниження ефективності їх використання.

За досліджуваний період показники економічної ефективності інтенсифікації зазнали значних змін. Рівень сукупної рентабельності за досліджуваний період зменшився на 38,3 відсоткових пункти і становив у 2018 р. 23,3 %, а показник норми прибутку зменшився на 21,9 відсоткових пункти та становив 14,2 %, що свідчить про зростання операційних витрат на підприємстві.

5. У досліджуваному господарстві за період 2016 – 2018 років посівна площа під цукровим буряком була досить нестабільною, у 2018 р. вона склала 282 га.

Урожайність культури за досліджуваний період мала стійку тенденцію до зростання. Так, у 2018 р. вона дорівнювала 673,5 ц/га, валовий збір склав 189938 ц.

Ціна реалізації цукрового буряку мала тенденцію до зростання та склала 77,6 грн/ц. Зменшилась повна собівартість продукції і становила у 2018 р. 28,7 грн/ц. при

зростанні загальної величини повної собівартості більш, ніж в 3,6 рази. Зниження показника повної собівартості одиниці продукції пов'язано, на нашу думку, зі зростанням рівня товарності продукції. Цей показник у 2018 р. дорівнював 100 %, на відміну від часткової реалізації буряка у попередніх роках.

Як наслідок, відбулося й зростання показника рентабельності вирощування та реалізації цукрового буряку до рівня 170,7 %.

6. Висока якість виробленої сільськогосподарським товаровиробником продукції забезпечує йому певний рівень конкурентоспроможності на ринку. Кожне сільськогосподарське підприємство має виявляти свої перспективні можливості та наявність загроз з боку конкурентів.

При формування систем управління якістю у сільськогосподарських підприємствах необхідно враховувати особливості галузі відносно наявності та використання ресурсного потенціалу. Зусилля мають бути направлені на збереження вже існуючої якості продукції, встановлення та усунення причин її зниження у наступному виробничому циклі.

7. Вагому роль в обґрунтуванні управлінських рішень відводять маржинальному аналізу.

Маржинальний дохід на 1 ц цукрового буряку в підприємстві у 2018 році склав 63,2 грн.

Безбитковий об'єм виробництва і реалізації цукрового буряку для досліджуваного господарства складає 42880,8 ц, що на 147057,2 ц менше фактичного обсягу виробництва – 189938 ц. Показник зони економічної безпеки виробництва коренеплодів складає 77,4 %, що свідчить про достатньо стійке становище досліджуваного напрямку виробництва.

8. Одним з напрямків вирішення проблеми підвищення прибутковості галузі є вдосконалення організації технологічних процесів.

При корегуванні операцій, передбачених технологією виробництва, було враховано стан машино-тракторного парку господарства, а також достатність оборотних коштів для застосування добрив та системи хімічного захисту рослин.

Значний ефект планується отримати завдяки внесенню рідких органічних добрив ($25 \text{ м}^3/\text{га}$). Планується також змінити спосіб висівання насіння: сівбу пунктирним способом з внесенням мінеральних (14-16 насінин на 1 м) на сівбу пунктирним способом на кінцеву густоту (9-10 насінин на 1 м).

Урожайність цукрового буряку при запропонованій технології складе 800 ц/га . Таким чином, з площі 282 га планується одержати 225600 ц .

З метою визначення показників економічної ефективності управління якістю сільськогосподарської продукції, визначено приріст цієї продукції з урахуванням її якості – 35673 ц .

9. Обґрунтоване управлінське рішення, що стосується внесення технологічних змін в процес виробництва цукрового буряку за допомогою маржинального аналізу. Визначено, існуюча технологія вирощування цукрового буряку буде ефективною для досліджуваного підприємства до обсягу виробництва 196042 ц . такий урожай при незмінній площі 282 га у господарстві отримають за умови доведення урожайності до рівня $695,2 \text{ ц/га}$.

Однак, згідно запропонованої технології урожайність складе 800 ц/га , що забезпечить урожай на рівні 225600 ц , а також очікується підвищення її якості, що має забезпечити більшу ціну реалізації.

Отже, необхідність впровадження запропонованої технології вирощування цукрового буряку цілком обґрунтована.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Кривошапова І.В., Івженко А.А. Теоретичні засади управління прибутком у загальній системі менеджменту підприємства. Управління розвитком соціально-економічних систем : матеріали Другої Міжнародної наук.-практ. конф. Харків: ХНТУСГ, 2019. С. 39 – 41.

2. Кривошапова І.В., Бабич М.В. Теоретичні засади підвищення ефективності операційної діяльності. Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностичні сценарії та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-пр. конф., м. Херсон (25-26 квітня 2019 р.) Херсон: Видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2019. С. 390 – 392.

АНОТАЦІЯ

Кривошчапова І.В. «Управління якістю та ефективністю виробництва цукрового буряку в аграрному підприємстві».

У магістерській роботі розглянуто питання управління якістю та ефективністю виробництва цукрового буряку в аграрному підприємстві. В роботі проведено морфологічний аналіз категорії «якість продукції» з метою її уточнення в умовах глобалізації та посилення конкурентної боротьби. Викладено теоретичні основи функціонування системи менеджменту якості. Авторкою проведено детальний аналіз показників господарсько-економічної діяльності досліджуваного підприємства та виробництва цукрового буряку у ньому. Визначено напрямки підвищення економічної ефективності виробництва цукрового буряку.

Ключові слова: *якість продукції, система менеджменту якості, ефективність, технологія виробництва.*

SUMMARY

Kryvoshchapova I. "Management of quality and efficiency of sugar beet production in agrarian enterprise".

The master's thesis deals with management of quality and efficiency of sugar beet production in agrarian enterprise. The paper analyzes the morphological analysis of the category "quality of products" in order to clarify it in the conditions of globalization and intensify the competition. Theoretical bases of functioning of the quality management system are outlined. The author has carried out a detailed analysis of economic and economic indicators of the studied enterprise and production of sugar beet in it. The directions of increase of economic efficiency of production of sugar beet are determined.

Keywords: *product quality, quality management system, efficiency, production technology.*

Комп'ютерний набір і верстка
І.В. Кривошапова

Підп. до друку 05.02.2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № __

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.